З А Т В Е Р Д Ж Е Н О
Директорка Державного науково-методичного центру змісту культурно-мистецької освіти

_____ **Марина БРИЛЬ**

«07» серпня 2025 р.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ЗМІСТУ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

ВЕЧОРНИЦІ

Вправи для розвитку ігрового апарату
для елементарного підрівня
початкової мистецької освіти

Київ – 2025

Укладачки:

А. В. Євтушенко — викладачка Комунального закладу мистецької освіти «Школа мистецтв № 3 Краматорської міської ради», спеціалістка вищої категорії

І. В. Шигонова — викладачка Комунального закладу мистецької освіти «Школа мистецтв № 3 Краматорської міської ради», спеціалістка вищої категорії

Рецензентки:

С. М. Бєляєва — викладачка Комунального закладу «Луцька музична школа № 1 імені Фридерика Шопена», спеціалістка вищої категорії, старша викладачка

Т. В. Синявська — викладачка Вінницької дитячої музичної школи № 2, спеціалістка вищої категорії, викладачка-методистка

Відповідальна за випуск: А. Г. Полещук

Рекомендовано
на засіданні педагогічної ради
Комунального закладу мистецької освіти
«Школа мистецтв № 3
Краматорської міської ради»
(протокол № 3 від 08 січня 2025 р.)
© Євтушенко А. В., Шигонова І. В., 2025 р.
© Державний науково-методичний центр змісту культурно-мистецької освіти, 2025 р.

ЗМІСТ

1. Передмова 4
2. Ігрові вправи:
Стрибунець 6
Пташка 7
Корова 8
Віслюк 9
Півень 10
Слоник 11
Ведмежатко 12
Мишеня 13
Лисичка 14
Павучок 16
Кошенята 17
3. Додатки (Малюнки тварин)

ПЕРЕДМОВА

Важливість перших кроків у навчальному процесі не викликає сумнівів.

Перше знайомство зі світом музичних звуків, образами та емоціями визначає зацікавлення до подальших занять.

Більшість дітей, які приходять до школи вчитися грі на музичних інструментах, відвідують дитячий садок, навчальні плани роботи якого містять музичне виховання. Шестирічна дитина ще не здатна миттєво опанувати різноманітну інформацію: упізнати ноти на нотному стані, знайти їх на клавіатурі фортепіано і відтворити, вільною рукою натиснувши на клавіші. І мелодія ще довго не виходить. Попередити розчарування можливо за рахунок збільшення терміну підготовчого періоду, особливо у випадку з шестирічними учнями. Але яким має бути цей період, які завдання він повинен вирішити, які методичні прийоми є доцільними для цього?

Традиційно основну увагу викладачі приділяють постановці рук безпосередньо на музичному інструменті. Незважаючи на інформативний супровід, такі вправи позбавлені доступного за змістом музичного образу, тому не викликають зацікавленості у дитини, і, як наслідок, не можуть бути відпрацьовані на достатньому рівні. Підтримання інтересу учня до подальших занять викликає необхідність одразу вчити нотний запис.

Але підхід, за якого учень повинен водночас слідкувати за нотним записом, правильно обрати клавішу на інструменті та натиснути її, відчувши свій м’язовий апарат, потребує якісного розвитку концентрації уваги, що не притаманно шестирічній дитині. З цих причин процес формування ігрового апарату не лише ускладнюється, а й затримується.

Навчання грі на музичному інструменті – це процес творчий і захоплюючий. Результативність занять залежить не лише від бажання та інтересу учня, а й від уміння педагога обрати відповідні засоби і методи навчання. У дітей молодшого віку увага нестійка, але вони з інтересом сприймають усе нове та несподіване. Тому заняття з малюками повинні проходити в радісній, емоційно-підвищеній атмосфері.

Створення музичної гри «Вечорниці» мало на меті полегшення роботи викладача з організації виконавського апарату учня-початківця завдяки введенню ігрових форм роботи, використанню яскравого та привабливого дидактичного матеріалу, застосуванню музичної діяльності, що вже знайома дитині, - співу. Особливість розробки гри полягає в тому, що всі вправи виконуються учнем на своїх стегнах, чуттєвість яких надає дитині зворотній зв’язок і уявлення про те, якої сили має бути натискання. Чутливість м’язів ніг не дозволить учням грубо бити себе по нозі, тому їх дотики стануть легшими і м’якішими.

Музична гра «Вечорниці» містить пісні про тварин, вправи для опрацювання, дидактичний матеріал – музичний супровід до пісень та малюнки тваринок для їх виготовлення. Матеріалом для виготовлення тваринок може бути різнокольоровий фетр.

Видатні педагоги, психологи, письменники, музиканти (І. Франко, М. Лисенко, та ін.) підкреслювали виховне і розвивальне значення казки у житті дитини. Авторка численних методик раннього музичного виховання О. Завалішина зазначала: «Казка в музиці - це гра, фантазія й навчання водночас. Вона формує у дитини вміння слухати, відчувати й творити». (О. Завалішина. Основи музичного виховання дошкільників – Харків: Основа, 2001.)

Для дитини казка – це умовно реальний світ, де височина, чистота, поетичність образів героїв з'єднуються з конкретністю життєвого простору. Найкращою формою роботи при цьому є ігрова, особливо у музичному супроводі. Музична гра сприяє розвитку асоціативного мислення, творчих здібностей та фантазії, формує уміння мислити музичними образами, виховує самостійність. До того ж «пісенні» ігри збагачують співочий репертуар учнів, сприяють систематизації музичних вражень. В іграх реалізується комплексне виховання дітей засобами різних видів мистецтв: музики, театральних дій, художньої творчості.

У п'яти-семирічних дітей реакції безпосередні, наповнені емоційними відчуттями. Отже, сприймання характеру музики відбувається переважно на інтуїтивному рівні та істотно впливає на загальне емоційне враження від музичного твору. Це, у свою чергу, викликає природне бажання відтворити мелодію власноруч. Покликання педагога - відкрити перед дитиною емоційний світ музики, навчити розпізнавати й глибоко переживати твори різного характеру: радісні, ліричні, танцювальні. Водночас важливо створити сприятливі умови для повноцінного оволодіння музичним інструментом як засобом розкриття природних здібностей й самовираження особистості.

Технічні можливості юного піаніста обмежені анатомічними особливостями – зокрема, невідповідністю розміру дитячих рук до клавіатури інструмента. З цього виходить, що засвоєння навіть найпростіших прийомів звуковидобування потребує часу, терпіння й поступового розвитку моторних навичок. Багаторазове повторення спеціальних рухів, необхідне для формування виконавських прийомів, зазвичай не викликає у дитини особливого захоплення. Механічність вправ може знижувати інтерес, якщо процес навчання позбавлений емоційного забарвлення та творчого підходу. Вивчення пісень ігрового комплекту «Вечорниці», у яких передбачено оволодіння основними виконавськими прийомами та їх закріплення шляхом ігрових дій з тваринками, урізноманітнює уроки, викликає задоволення в учня, не дає йому стомлюватися.

Починати роботу з комплектом гри потрібно з виготовлення фігурок тварин з фетру за допомогою їх накреслених елементів і клею. Пришиті до гумок, вони одягаються на пальчик чи зап'ястя руки обличчям до дитини. Потім учень прослуховує пісню у виконанні педагога, який здійснює аналіз музичного твору, засобів музичної виразності - темпу, ритму, динаміки. Наступним кроком є вивчення тексту пісні, її рецитація. Виконання вправ учнем відбувається на його стегнах, згідно з метричною пульсацією. Всі завдання та вправи носять рекомендаційний характер. Викладач має право, з огляду на індивідуальні особливості учня, варіювати їх, ускладнювати, спрощувати, доповнювати.

ІГРОВІ ВПРАВИ

1.«Стрибунець»

Мета: засвоєння основних форм рухів зап'ястя, постановка кисті руки у формі півкулі; відтворення метричної пульсації, знайомство з виконавськими прийомами «non legato» та «staccato».

Суглоб зап'ястя – найважливіша за своєю універсальністю частина піаністичного апарату, що виконує різноманітні функції. Він є провідником різноманітних рухів, що йдуть від пальців до верхніх частин руки та в зворотному напрямку. Зап'ястя змінює, направляє, коригує цей поступ, виконуючи, крім того, безліч самостійних функцій. Його можна назвати «дихальним апаратом» руки. Тому спроби «встановити» зап'ястя, надати йому тільки високе, низьке або середнє положення створює фіксацію суглоба, що порушує кровообіг і призводить зазвичай до скутості не тільки зап'ястя, але й інших частин руки – рука перестає «дихати». Піаніста-початківця необхідно відразу ж озброїти основними формами руху зап'ястя: вертикальними та горизонтальними.

Вправа «Стрибунець» дозволяє здійснити постановку кисті руки у формі півкулі, оволодіти прийомом «non legato» завдяки вільному доторканню пальцями руки до стегна в повільному темпі, а також засобом гри легке «staccato» у швидкому темпі.

Фредерік Шопен зазначав, що треба «…розпочинати вправи з прийому «легке стаккато», що оберігає усі частини рук, і передусім зап'ясток, від скутості». Вправа «non legato» виконується доторканням на першу долю такту в повільному темпі спочатку третього пальця до стегна із зниженням зап'ястя (стрибунець сідає на листячко відпочити) і відштовхуванням від нього кисті руки вгору з піднятим зап'ястям на 4 долю такту, причому пальці дитини повинні звисати вниз. Пояснення викладача, що так плигає стрибунець – маленька комаха, допомагає дитині відтворити свої рухи легко й невимушено, а порівняння пальчиків, що надають руці правильну форму з крильцями, які стрибунець склав разом за спиною, сприяють додержанню всіх пальчиків укупі, але без напруження.

Під час прискорення темпу (виконання вправи прийомом «staccato») потрібно слідкувати за тим, щоб учень доторкався до ніг на кожну долю такту. Ігровим моментом може бути більше підняття руки на повторення зі словами «Як підскоче, ого-го».

Відпрацювати опору руки та її рівновагу дозволить початок вправи з 3-го пальця. Набуту навичку слід поширити на 2 и 4 пальці.

Корисним прийомом є гра третіми пальцями обох рук одночасно чи по черзі. Дитина вчиться узгодженості рухів рук. Чим міцніше закріпиться навичка погодженої гри двома руками, тим простіше й легше буде згодом опанувати гру іншими пальцями.

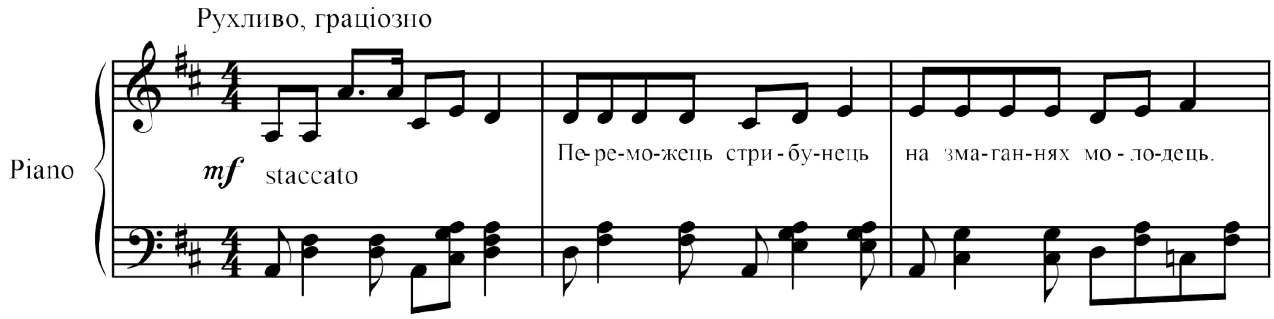

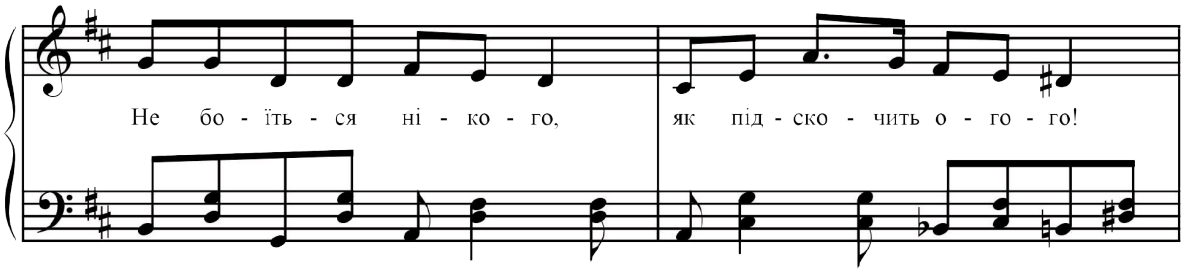

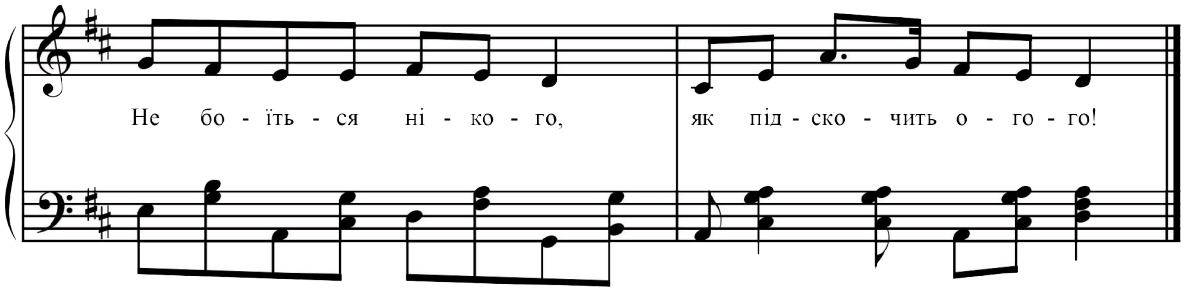

2.«Пташка»

Мета: оволодіння обертальними рухами зап'ястя з утриманням великого пальця у високому положенні, профілактика його «западання» при грі на фортепіано.

Перший палець куточком спирається на ногу учня, а останні чотири на відстані, поєднанні разом, утворюють пташине «крильце». На першу долю кожного такту пташка «сідає на гілочку» ставимо перший палець на стегно, на другу й третю долі учень рухає зімкнутими пальцями, «маше» крильцями, мов літає, на четверту підіймаємо кисть руки догори, знімаючи напругу, якщо вона виникла. «Крильця» – чотири пальці – рухаються вгору й донизу таким чином, щоб зняття напруги в руці, особливо в низькому положенні, було помітним самій дитині. Викладач слідкує за тим, щоб перший палець не падав, а стояв на боці. Наприкінці вправи введемо ігровий епізод: на склад «в ньо…» з тексту «і господиня в ньому я» дитина ставить кулачки в боки, а на слово «Я» тупає ногою.

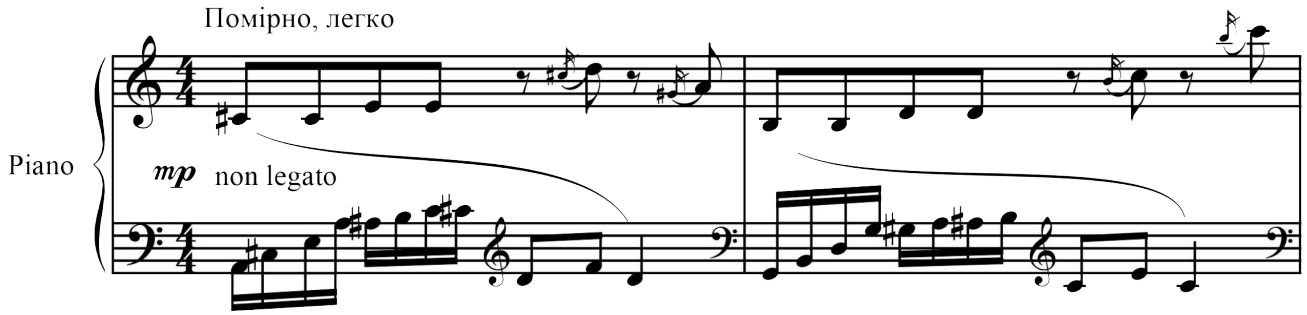

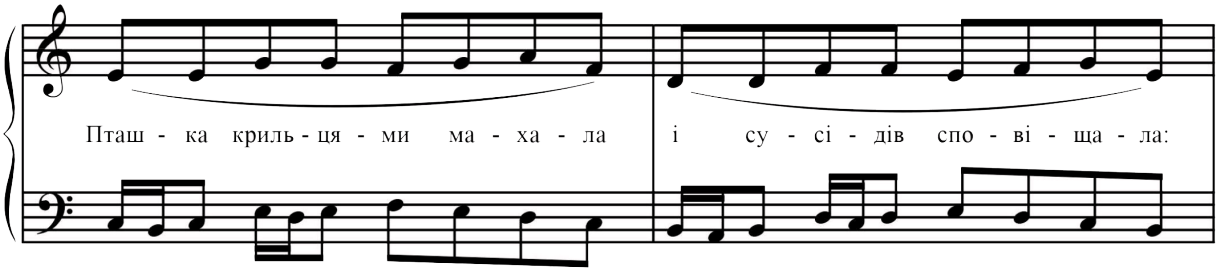

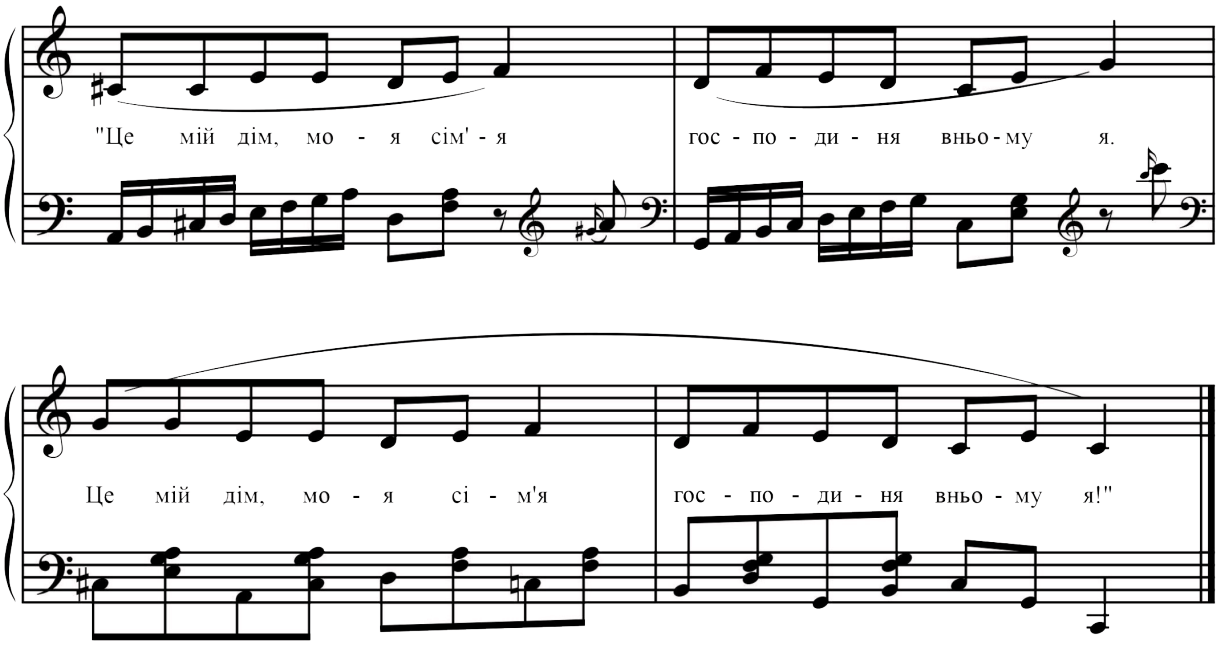

3. «Корова»

Мета: сприйняття зовнішньої форми кисті, відчуття зводу як пружної «арки» в роботі кожного пальця в парі з першим; підвищення чуттєвості кінчиків пальців завдяки доторканню пальців між собою і відсутності зорового контролю над ними; засвоєння порядку дій, їх виконання в єдиному загальному темпі пісні; відтворення метричної долі; набуття навичок багаторівневого контролю слухового, зорового аналізаторів водночас з активізацією пам'яті та мислення. Поєднання різних видів рухів вправи та ігрових дій сприяє розвитку розподілу уваги.

Рекомендуємо наступні рухи:

Слова пісні	Рухи
1.Через луг рокоче «Му». Хто такий? Я не збагну.	*(зі слова «луг» на першу й третю долі тактів виконувати кроки на місці, імітуючи ходу корови; це сприятиме закріпленню відчуття метричної пульсації)*
2.Хвіст, рога, копита. Жом жує з корита.	*(основна вправа: дотики пальців на першу й третю долі)*

Дотики пальців здійснюються в такому порядку: п'ятий із першим (5-1), потім 4-1, 3-1, 2-1 і спочатку. Вивчати вправу потрібно з зоровим контролем, тобто долонею догори, а виконувати вивчену пісню долонею донизу, щоб виключити зоровий контроль.

3.«Ріжками бодається, Ніжками брикається»	*(рухи 2 і 3 пальців, які імітують ріжки, відповідні рухи ніжками)*

4.Повторення слів наприкінці пісні повертає учня до виконання дій початку вправи. Слово «Му!» супроводжується доторканням долонь до рота й голосним звуконаслідуванням тварини.

Непоспішаючи, незгарбно

Piano

mf

Че-рез луг ро - ко - че: "Му!" Хто та-

кий я не збаг - ну? Хвіст, ро - га, ко - пи - та, жом жу - є зко -

ри - та... ріж - ка - ми бо - да - єть - ся, ніж - ка - ми бри - ка - єть - ся...

Хто та - кий я не збаг - ну? Щей ро - ко - че гром - ко: "Му!"

4. «Віслюк»

Вправа «Віслюк» – перша вправа з серії завдань для оволодіння прийомом «legato».

Мета вправи: розвиток автономії й активності пальців.

Вправа виконується у вільному темпі другим і третім пальцями кожною рукою, зміна пальця припадає на кожну долю такту, не звертаючи уваги на паузи. На першу музичну фразу діє одна рука, на другу – інша, і так далі.

Ускладненням цієї вправи може бути одночасне виконання пальцями двох рук.

Помірно, загадково

Piano

mf sempre marcato

Це хто та-кий, це хто та-кий? "І -

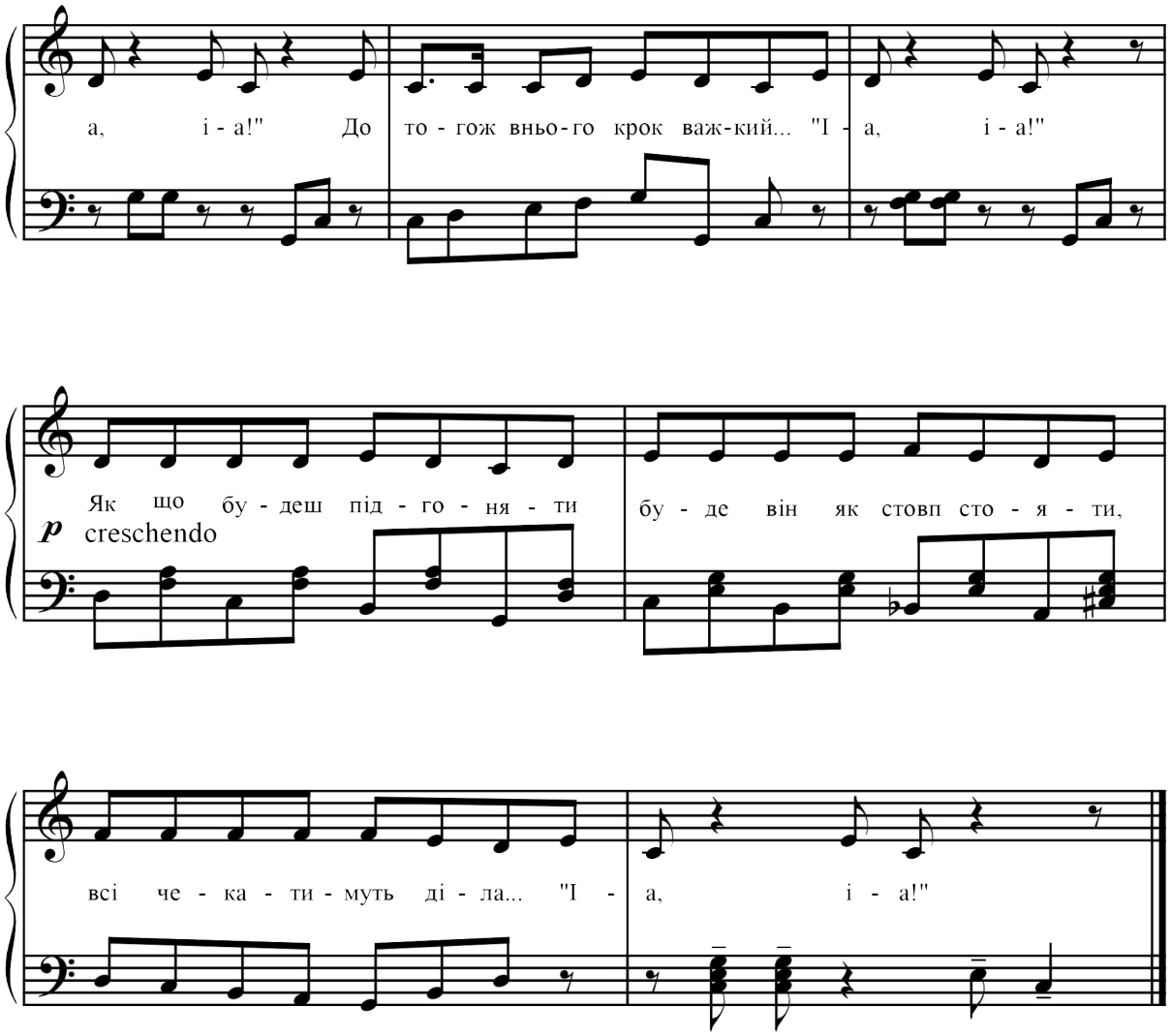

5. «Півень»

Мета: відпрацювання рухливості кисті руки, формування вмінь замаху кисті для інтонування стрибка в мелодії; закріплення положення першого пальця на клавіатурі.

Вправа має часті зміни рухів, а чітке вчасне виконання їх впродовж усієї пісні тренує перемикання уваги.

На 1 і 2 мотиви пісні рухи учня співпадають з першою долею другого такту. Співаючи, учень доторкається кутом першого пальця до своєї ноги таким чином, щоб п’ятий палець знаходився на відстані вгорі, на другу долю такту відбувається перенесення ваги руки на п’ятий палець, тепер дитина спирається на п’ятий палець, а перший піднявся догори. На третю долю здійснюється опора знову на 1 палець, і так далі.

З третього мотиву пісні відбуваються ігрові дії:

На першу долю такту «в лі…» зі слів «Чути в лісі і в садку» рукою робиться «дах» над очами дитини (дитина зображує пошук голосистого птаха) і на продовження слів відбуваються чотири повороти тіла праворуч-ліворуч. На склад «...ва» зі слів «Як співа «Кукуріку» чотири рази долонями двох рук постукує себе з боків стегон, імітуючи ляскання крил півня.

Наступні вправи «Слоник», «Ведмежатко» призначені навчанню дітей перенесенню ваги руки з пальця на палець.

Зрозуміти дитині сенс цієї вправи складно, але необхідно, оскільки гра вагою руки належить до базових навичок, які лежать в основі майбутнього піанізму. Прийом пов'язаний з вертикальним зануренням ваги всієї руки в клавіатуру і з підключенням ваги плеча та корпусу.

Розпочинати формувати цю навичку можна лише після того, як кисть учня добре організована, щоб витримати вантаж верхніх частин руки.

Головне завдання – передати учневі відчуття тяжкості його власної руки.

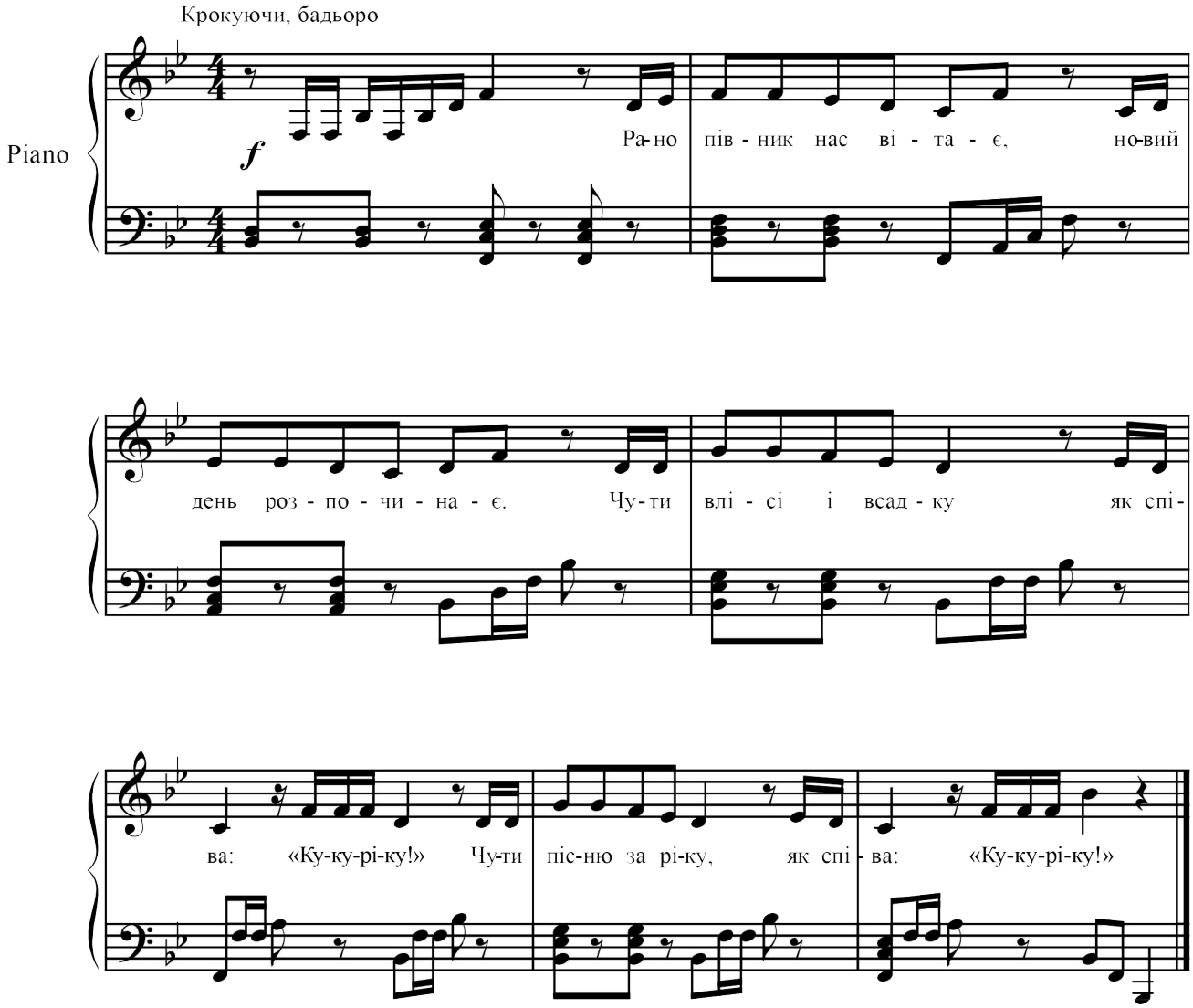

6. «Слоник»

Мета вправи: перенесення ваги руки з одного пальця на інший у повільному темпі під метричну пульсацію мелодії пісні; сприймання зміни музичного образу за змістом пісні, відтворення ігровими діями і співом цієї зміни, дотримуючись динаміки звучання музичного твору; робота над диханням згідно з музичними фразами.

Вправа «Слоник» містить у собі з одного боку знайомі рухи з крокування пальцями, а з іншого – збільшення кількості змін ігрових дій, тому являє собою наступний крок у розвитку перемикання уваги учня.

Рецитацію пісні під час її вивчення з крокуючими рухами пальців (6-13 такти) треба проводити разом із звучанням акомпанементу, після чого додається вивчена мелодія і вправа набуває закінченого вигляду. У 13-17 тактах відбувається зміна ігрових прийомів (зімкнені долоні притискаються до щоки), завдяки чому руки дитини мають можливість відпочити. Але вже у 18 такті учням потрібно вчасно встигнути змінити спокій долонь на активні оплески.

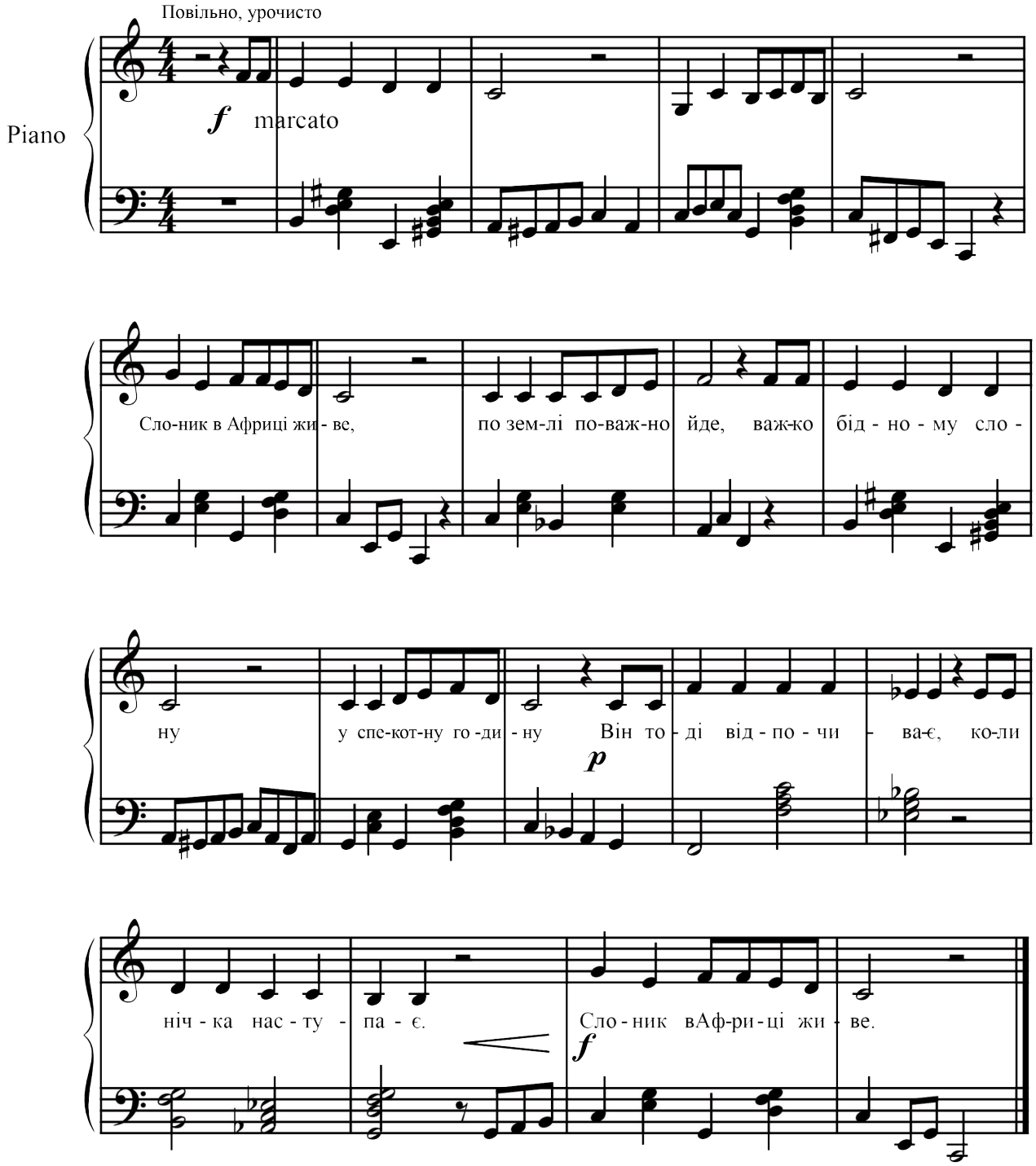

7. «Ведмежатко»

Мета: активізація пальців, перенесення ваги руки з пальця на палець у вільному темпі, зняття напруги руки після доторкання до ноги кожного пальця; відтворення метричної долі в зміненому ритмі; розвиток музичної пам’яті та уваги.

Вміння рухати 2 і 3 пальцями, набуте на попередніх уроках, спростить цю вправу, але перехід до роботи 3 і 4 пальцями потребує особливої уваги: 4 палець за природою менш рухливий, і учня це не повинно налякати. Викладач контролює не тільки скутість і легкість всієї руки після кожного «кроку» ведмедя, а й вільно звисаючі пальці, без притиснення їх до долоні.

Зміна ритму в кадансах (основному та в повторенні) продовжить розвиток музичної пам’яті. Погроза вказівним пальцем у словах «Треба спортом всім займатись…», крім ігрового внеску у вправу, виконує важливу функцію самоконтролю в зміні рухів у заданому темпі впродовж усієї пісні.

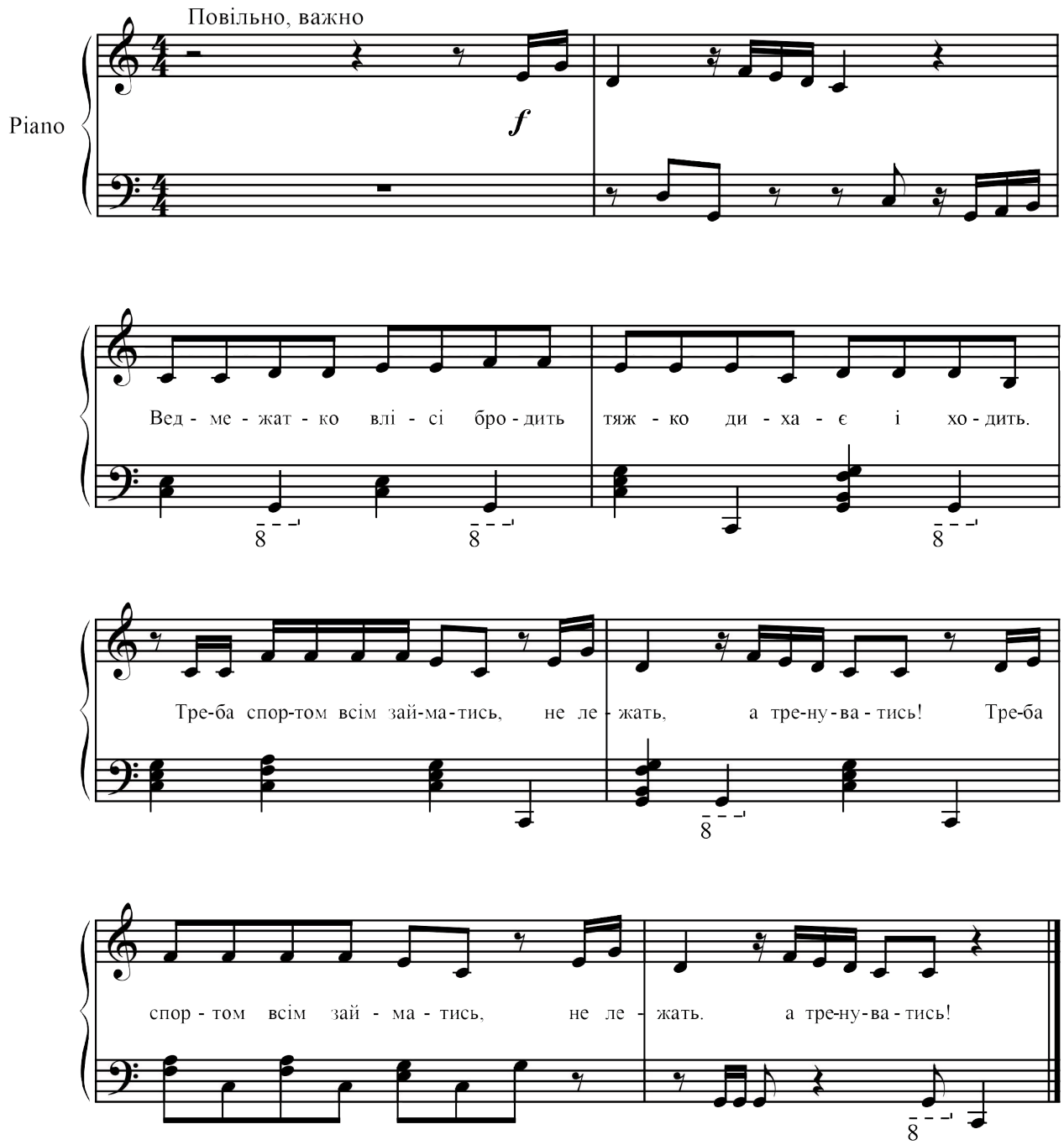

8. «Мишеня»

Мета: розвиток чіпкості нігтьових фаланг; емоційне реагування на зміст пісні, лад, у якому створена музика, тривожний характер акомпанементу. Викладач пояснює доцільність тихого виконання пісні тим, що мишеня шкребе тихо, щоб кішка його не помітила.

Під час виконання прийому «legato» учні з'єднують звуки формально, тобто рухають активно крокуючими пальцями. Відсутність уміння чіпко пересувати нігтьові фаланги разом із вертикальними рухами зап'ястя закріплюється в практиці гри на інструменті та перетворюється в піаністичний дефект: «piano» стає неозвученим, поверхневим. Тому виховання такої важливої піаністичної навички, як спосіб дотику нігтьової фаланги пальця до «дна» клавіатури, необхідно розвивати з перших уроків гри на фортепіано.

Виконуючи вправу на своїх стегнах, учень привчається контролювати рухи пальців, ступінь чіпкості нігтьових фаланг.

Виконавський прийом «legato» базується на «ковзаючих» рухах і пересуваннях пальців чіпкими фалангами. Складний прийом «legato» спрощено виокремленням його на дві фази: 1 – пересування пальців, 2 – ковзаючи рухи кисті. Вправа «Мишеня» вирішує перше завдання – пересування пальців вільною рукою без натиску. На словах «В ліжко» дитина складає долоні одна на одну та під щоку, неначе спить, а на слово «схопила мишка» стискує долоні в кулаки з наступним їх розслабленням.

Робота над вправою вважається закінченою, якщо, по-перше, правильно виконано рухи, по-друге, їх своєчасно змінено.

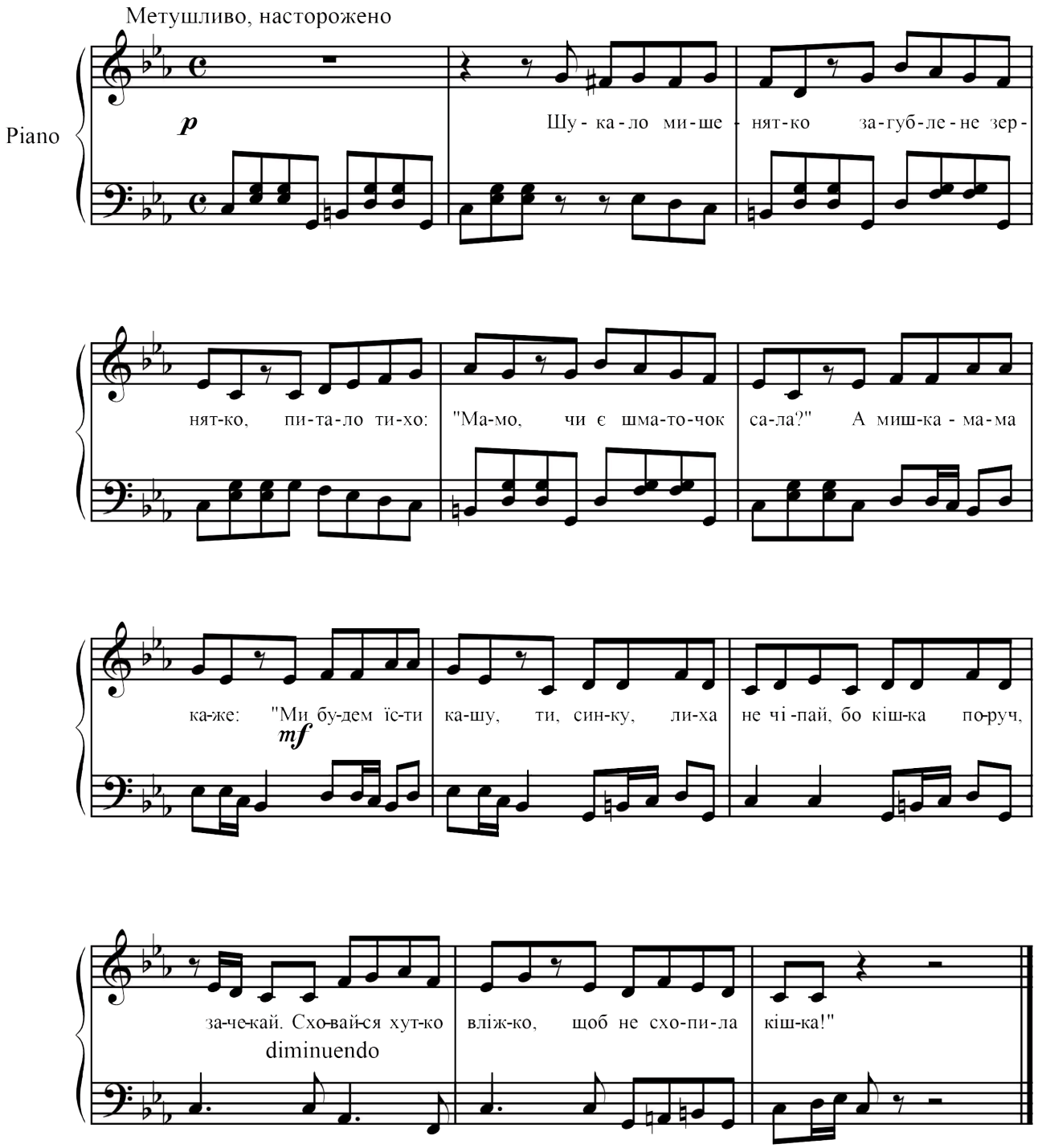

9. «Лисичка»

Мета: ускладнення рухів, що нагадують ковзання, у формуванні виконавського прийому «legato»; своєчасний початок співу учня після музичного вступу; надання учневі уяви про можливість стискання м’язів рук і їх подальшого розслаблення, зосередження уваги учня на своїх м’язових відчуттях.

Вміння музиканта напружувати і розслабляти м’язи ігрового апарату забезпечують загальну виконавську майстерність. П’єси кантиленного характеру неможливо виконати без вміння вести мелодію м’якою рукою; технічні музичні твори будуть вдалими лише за активністю пальців, яку забезпечує напруження руки та вміння її розслабляти для відпочинку; гра акордів повністю неможлива без чіткої організації пальців на потрібних клавішах, яку надають процеси напруження та пом’якшення звуку за рахунок розслаблення руки.

Рухомість зап’ястя відпрацьовується на прикладі образу лисички: формується вміння підніматися вгору до повного випрямлення з послідовним відривом пальця від стегна і занурення з опорою на іншому пальці. Викладач пояснює, що кроки в лисички закрадливі; підступаючи до зайчаток, вона м’яко й тихо ступає по землі. Якщо ж вона знайшла звірка, її рухи вмить стають різкими (15 такт), дитині пропонують стиснути кулачок і наприкінці пісні розслабити його (як у вправі «Мишеня»). З часом учень звикне стискати та розслабляти м’язи руки за потреби.

Оволодіння вище викладеним прийомом дозволяє виконувати якісне «legato» і на одному звуці (репетиції), що часто спостерігається у кантиленних музичних творах.

Розвитку музичного мислення сприяють конструктивні вправи, які викликають тривалу концентрацію уваги учня і активізацію процесів пам’яті, завдяки яким виконання таких вправ взагалі можливе.

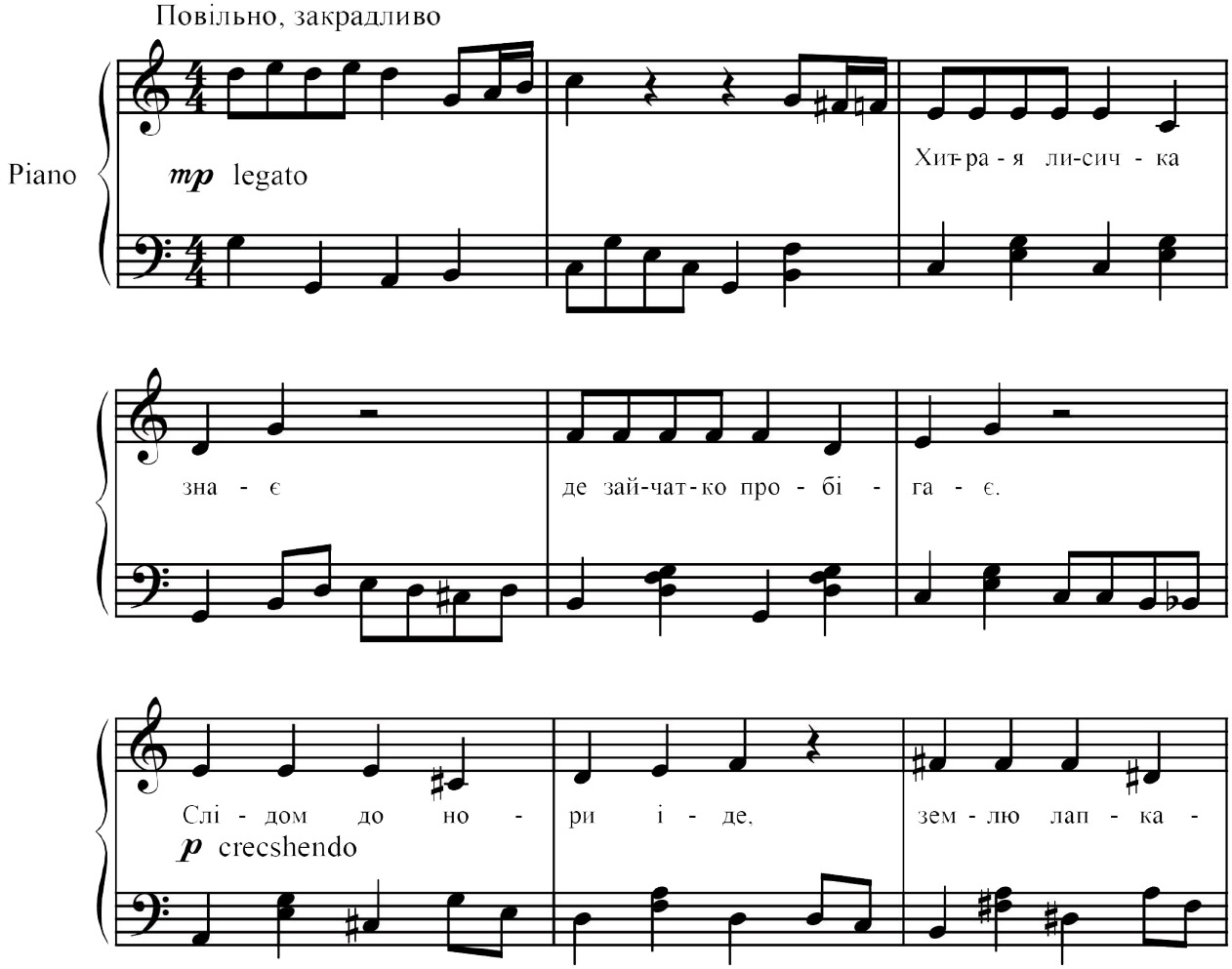

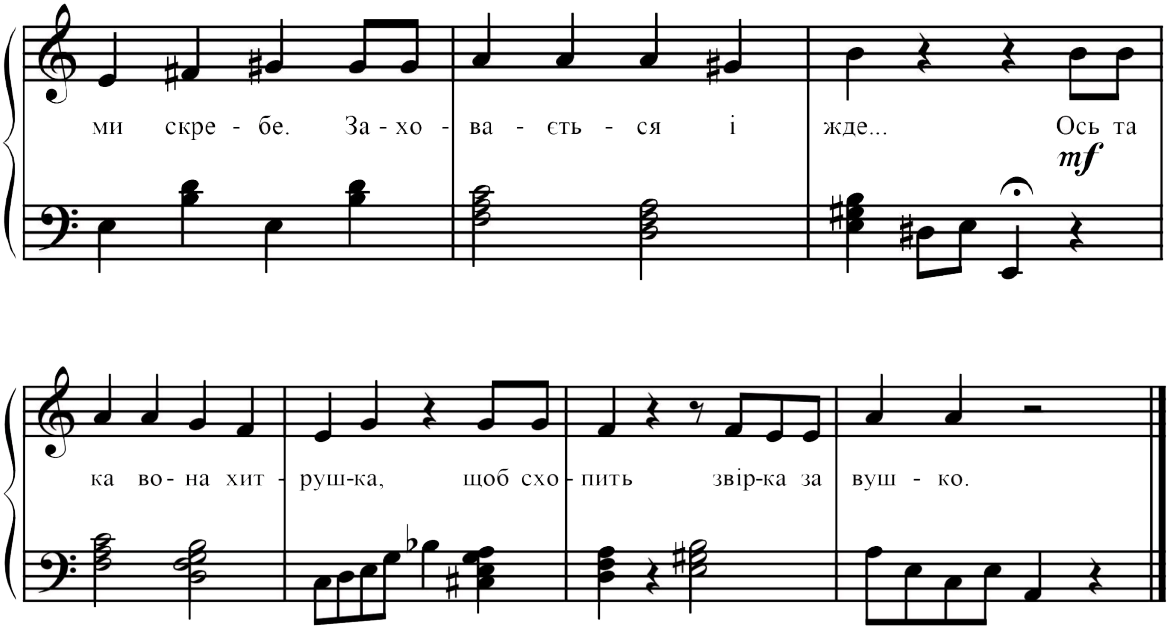

10. «Павучок»

Мета: робота над артикуляцією голосового й ігрового апарату учня на підставі їх природної взаємозалежності; ритмічне розслаблення руки після конструктивних рухів; збагачення музичних вражень через прослуховування хроматизмів, альтерації; розвиток мислення та пам’яті ганоноподібним ускладненням пальцевих рухів.

Бі-гав швид-ко па-ву-чок,

5 - 3 -4 - 2 - 3 - 1 - 2 *(зупинка на 2-му пальці до наступної першої долі)*

Та зва-лив - ся на бо-чок.

5 - 3 - 4 - 2 – 3 - 1 - 2

Я йо -му до-по-мо-жу, *(зупинка на 4 пальці)*

1 - 3 - 2 – 4 – 3 - 5 - 4

Па-ву-ти-ння на-тяг-ну

1 - 3 - 2 – 4 – 3 - 5 - 4

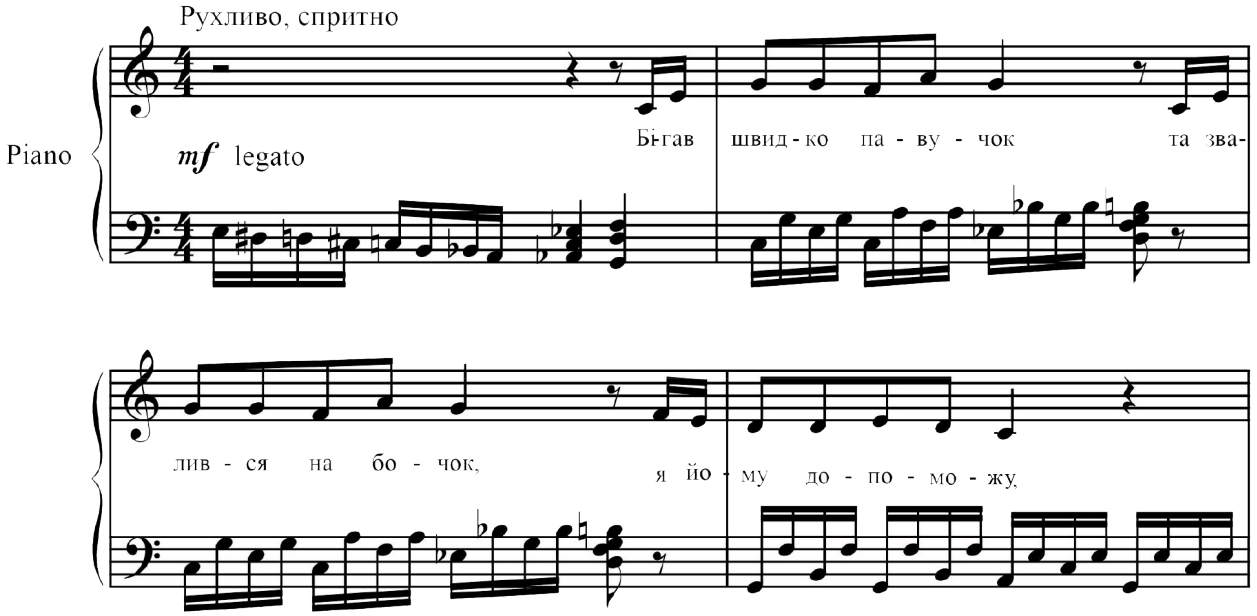

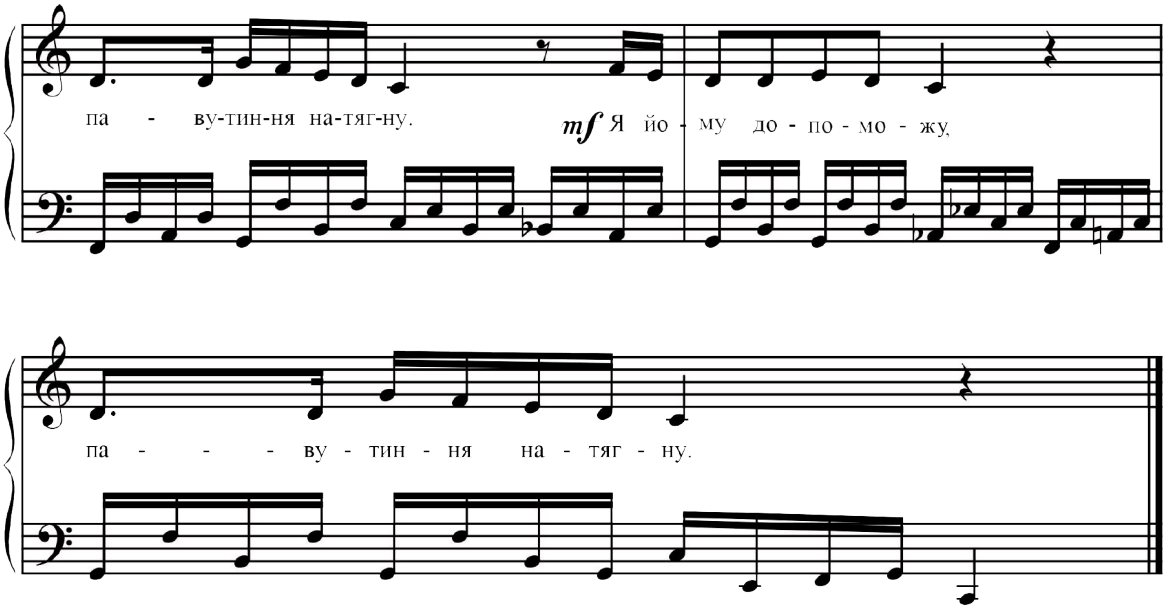

11. «Кошенята»

Завершує гру найскладніша з вправ – «Кошенята». Зміна дводольного розміру на тридольний дозволяє учням отримати новий досвід у відтворенні метричної пульсації, що знаменує перехід на вищий щабель розвитку слухового сприйняття, а вміння розподіляти рухові акти, в майбутньому партії між обома руками, сигналізує про настання нового, більш високого рівня формування ігрових музичних навичок.

Мета вправи: оволодіння більш складними засобами активізації пальцевої техніки за рахунок тренування м’язів, які згинають, і м’язів-розгиначів; розвиток гнучкості долоні в зап’ясті, координації між руками; виховання моральних якостей учнів шляхом засудження поведінки неслухняних кошенят.

Перед виконанням вправи на одну руку потрібно одягнути кішку-«маму», зроблену з фетру за малюнком, а на другу руку, на кожен палець, одягають маленького кошеня на гумці. Початок співу супроводжується обертаючими праворуч і ліворуч рухами кисті тієї руки, де одягнена кішка- «мати». Пальці, на яких містяться кошенята, зігнуті в кулак – «кошенята сховалися». Рахування «раз», «два», «три», «чотири», «п’ять» співпадає з підняттям кожного пальця з кошенятком. Руки повинні бути зігнуті в ліктях і водночас підняті догори напроти одна одній. Фігури кішки-«матері» і кошеняток наприкінці вправи опиняються обличчями один до одного; на останній склад пісні відбувається удар у долоні (оплеск).

Діти з задоволенням та інтересом сприймають будь-які ігрові версії, що допомагають їм запам’ятати навчальні правила, як умови гри. Самі часто виявляють порушення правил гри, виправляють помилки, самостійно оцінюють свою діяльність.

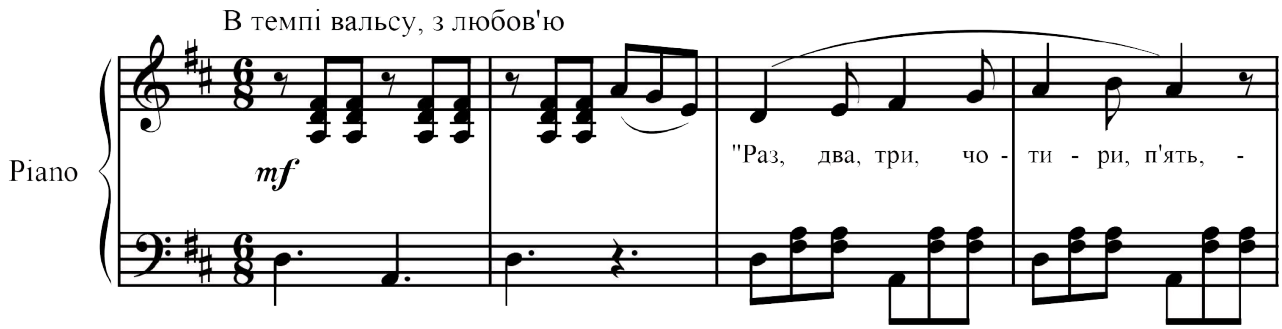

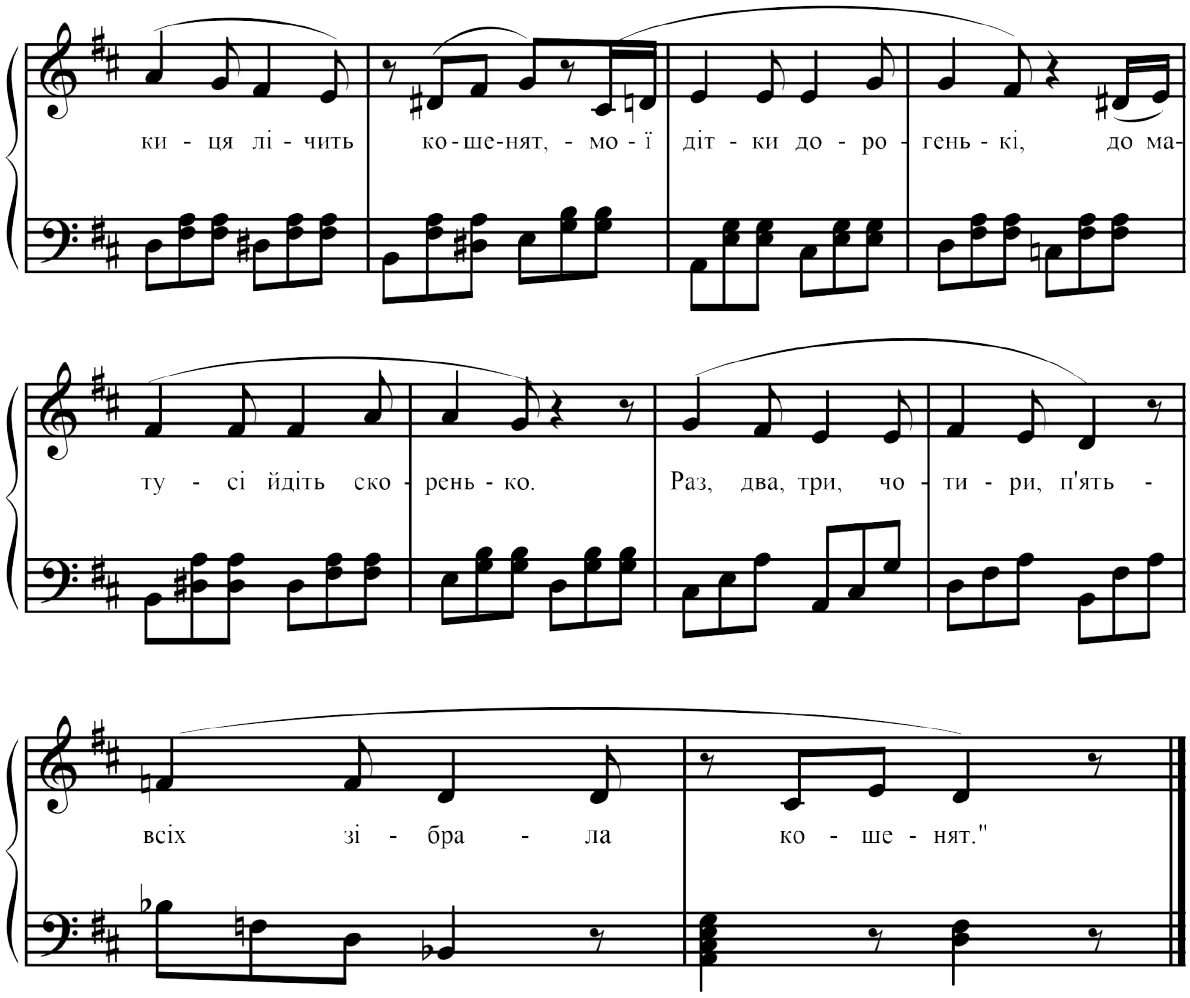
ки - ця лі - чить ко-ше-нят, - мо - ї діт - ки до - ро - гень - кі, до ма-
ту - сі йдіть ско - рень - ко. Раз, два, три, чо - ти - ри, п'ять -
всіх зі - бра - ла ко - ше - нят."

Підсумковий урок

Логічним завершенням серйозної роботи над формуванням виконавського піаністичного апарату може бути ігровий момент, який дозволить позбутися нервової напруги та розважити гумором заняття. Педагог читає вірш, дитина, одягнувши всі іграшки водночас, виконує танцювальні рухи під будь-яку веселу пісню.

Нічка зірок попросила
Утворити таке диво –
Шлях до казки освітити
І тваринок запросити…

Зірки разом закружляли
З місяцем у дружній парі…
Вечір землю огортає
І звіряток всіх збирає…

Півень з куркою танцює,
А курчат до сну готує –
У курник їх закликає,
Тепле сіно застеляє…

Віслючок – той танцівник!
Хвостиком махнув і зник.
Бач, соромиться він дуже,
Бо із ним ніхто не дружить!

А зелений стрибунець,
Наче коник – навпростець
До корівки на ріжок
Застрибнув! От молодець!

Вечір зовсім вже заснув…
Місяць в хмарку зазирнув…
Зорі потомилися…
Танці закінчилися…

СТРИБУНЕЦЬ

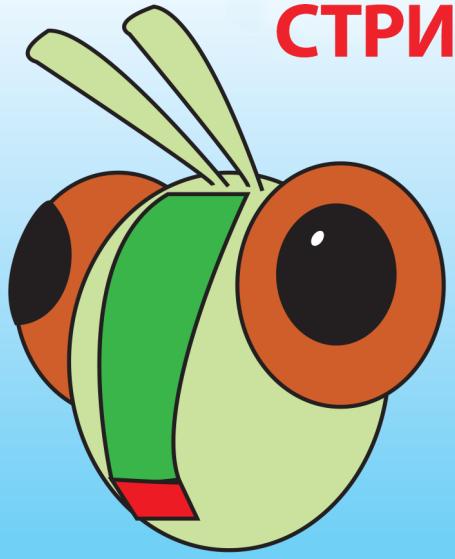

Переможець - стрибунець
На змаганнях молодець.
Не боїться нікого,
Як підскочить – о-го-го!

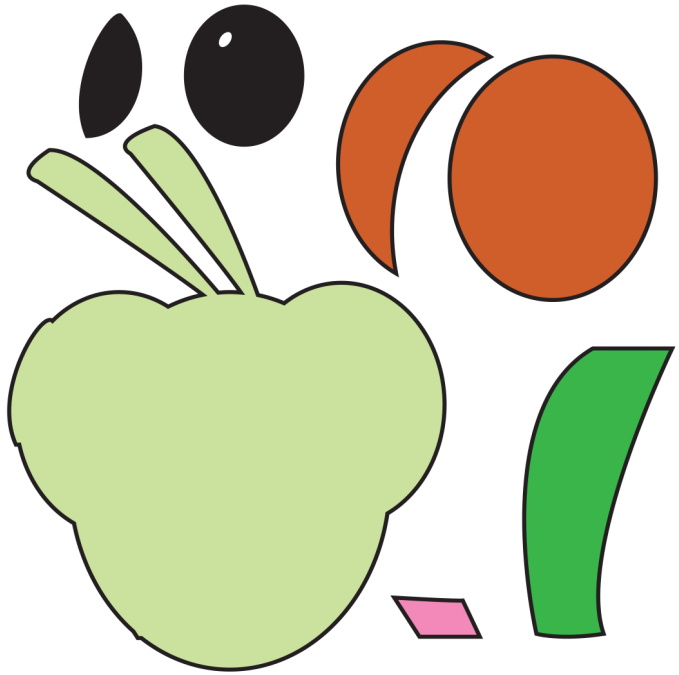

ПТАШКА

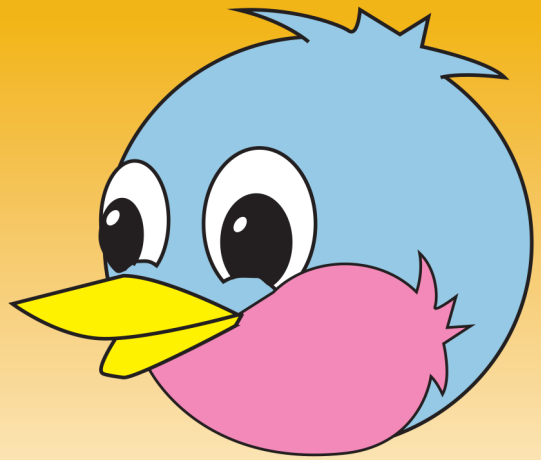

Пташка крильцями махала
І сусідів сповіщала:
«Це мій дім, моя сім'я,
І хазяйка в ньому – я!»

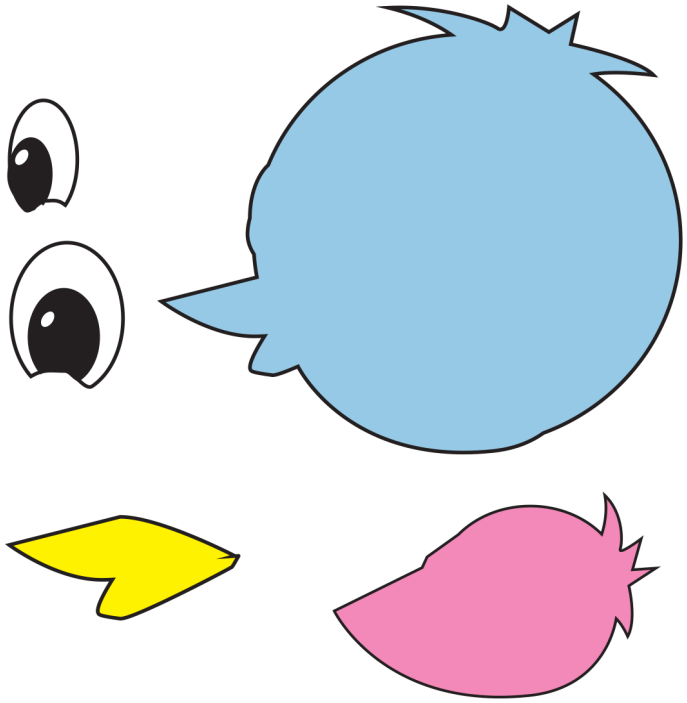

Загадки

Це хто такий, це хто такий?
«І-а, і-а»
До того ж в нього крок важкий…
«І-а, і-а»

Якщо будеш підганяти –
Буде він як стовп стояти,
Всі чекатимуть діла,
«І-а, і-а»

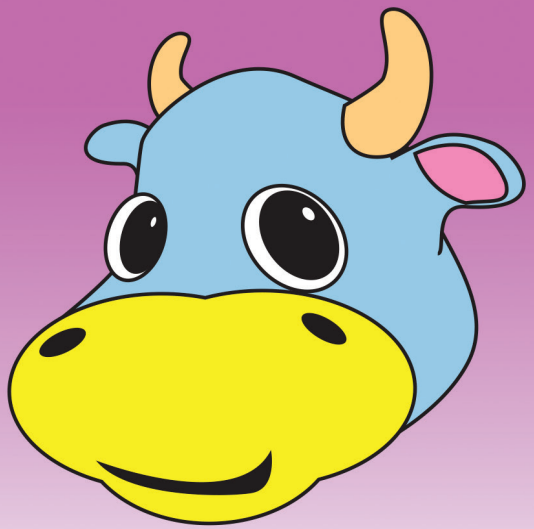

Через луг рокоче: «Му!»
Хто такий? Я не збагну.
Хвіст, рога, копита…
Жом жує з корита…
Ріжками бодається,
Ніжками брикається…

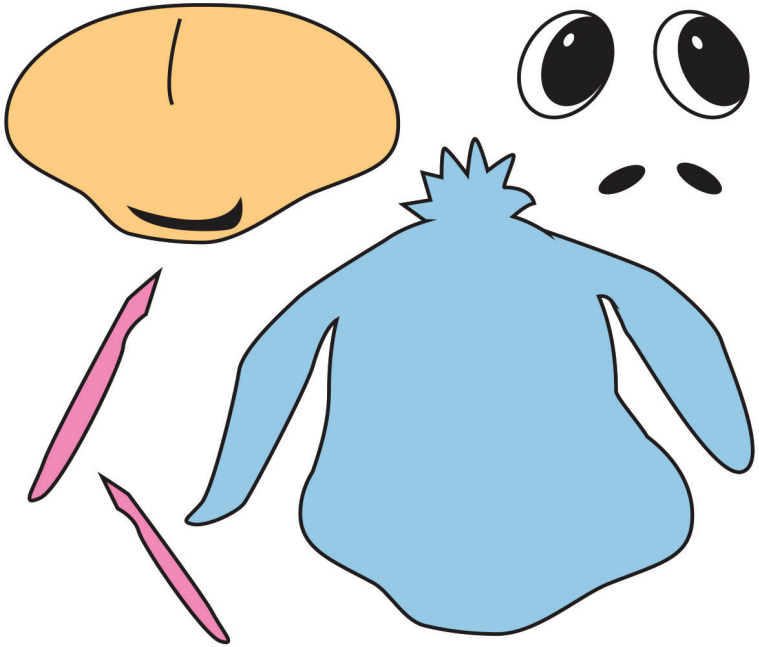

МИШЕНЯ

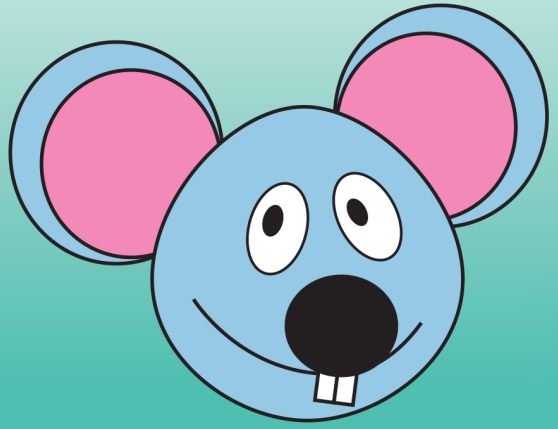

Шукало мишенятко
Загублене зернятко,
Питало тихо:
«Мамо, чи є шматочок сала?»
А мишка-мама й каже:

«Ми будем їсти кашу,
Ти лиха, синку, не чіпай,
Бо кішка поруч, зачекай,
Сховайся хутко в ліжко,
Щоб не схопила кішка».

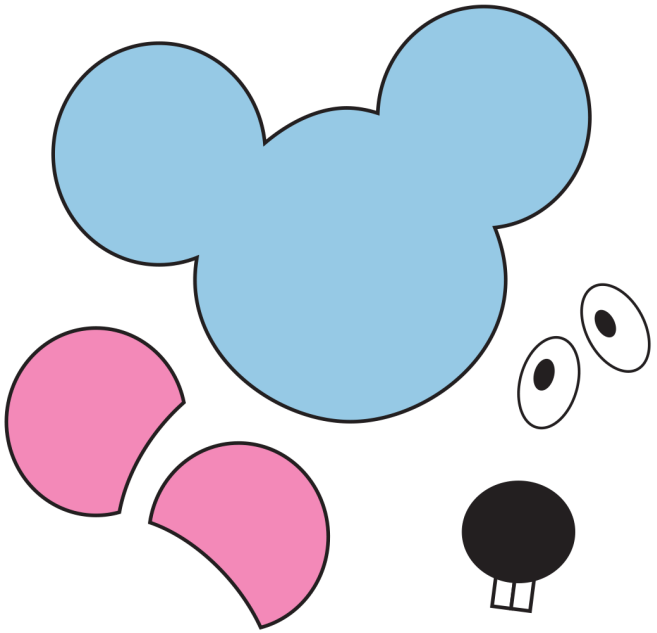

ПІВЕНЬ

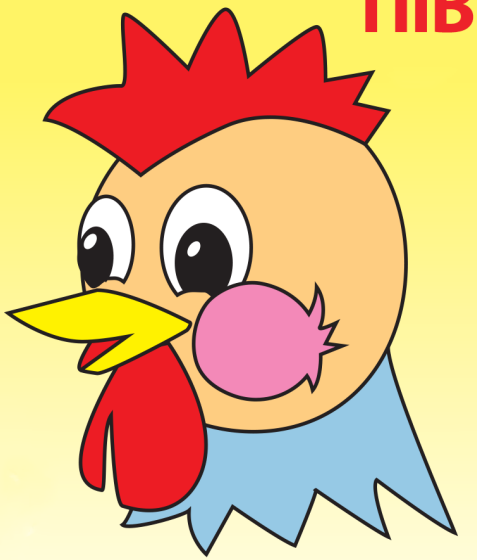

Рано півник нас вітає,
Новий день розпочинає.
Чути в лісі і в садку,
Як співа: «Ку-ку-рі-ку».
Чути пісню за ріку,
Як співа: «Ку-ку-рі-ку».

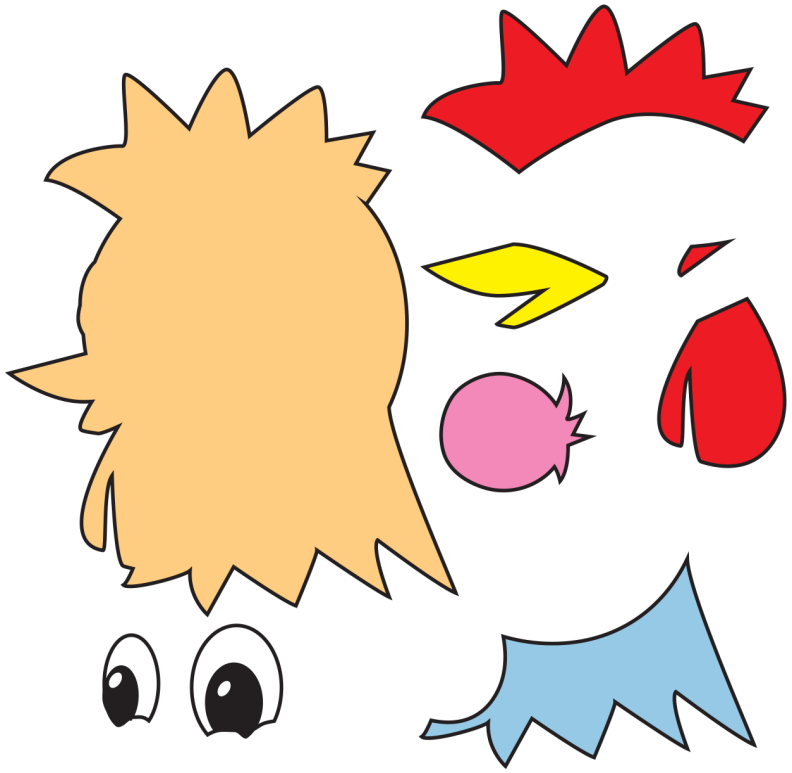

ПАВУЧОК

Бігав швидко павучок,
Та звалився на бочок,
Я йому допоможу -
Павутиння розв'яжу.

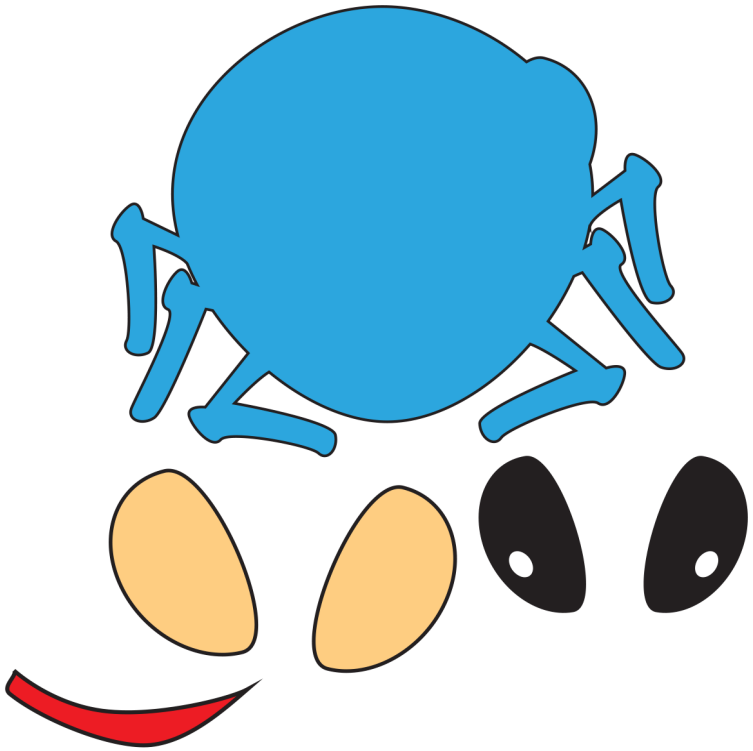

СЛОНИК

Слоник в Африці живе,
По землі поважно йде.
Важко бідному слону
У спекотну годину.
Він тоді відпочиває.
Коли нічка наступає.
Слоник в Африці живе.

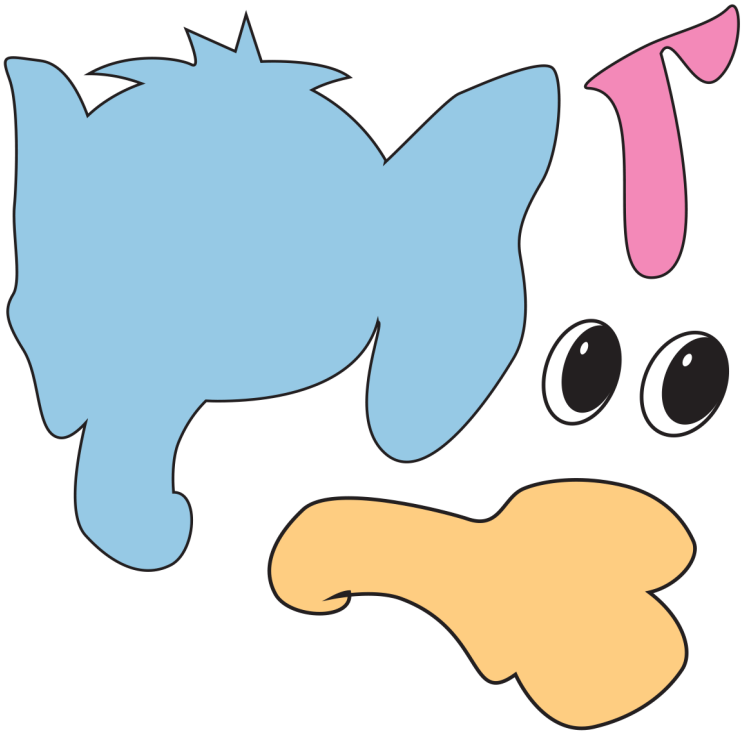

ЛИСИЧКА

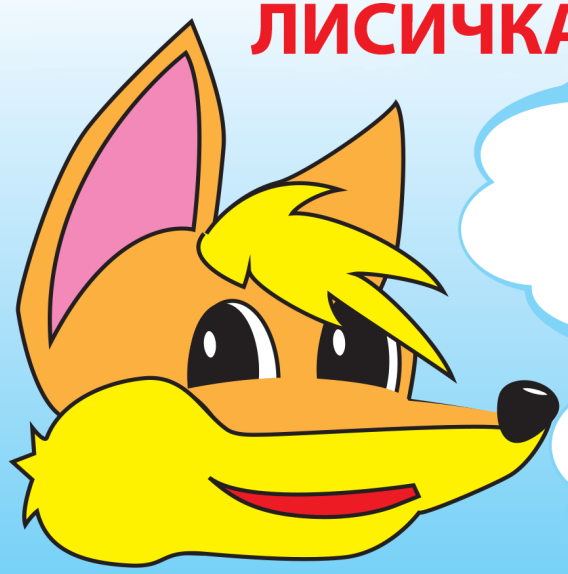

Хитрая лисичка знає,
Де зайчатко пробігає.
Слідом до нори іде,

Землю лапками скребе,
Заховається і жде…
Ось така вона хитрушка,
Щоб схопить звірка за вушко.

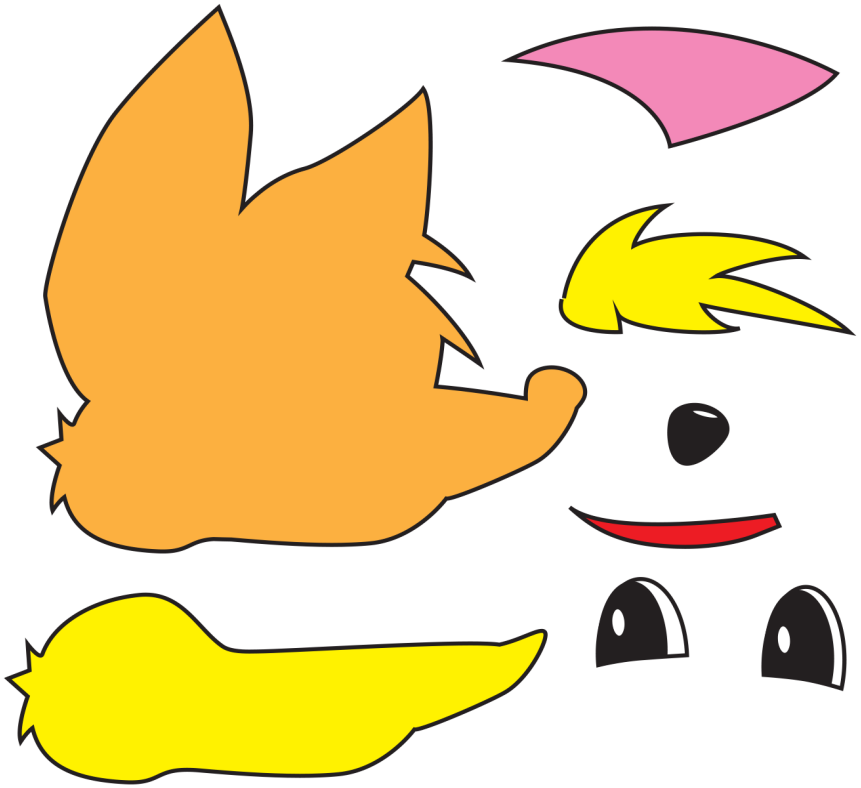

ВЕДМЕЖАТКО

Ведмежатко в лісі бродить,
Тяжко дихає і ходить.
«Треба спортом всім займатись,
Не лежать, а тренуватись.
Треба спортом всім займатись.
Не лежать, а тренуватись»

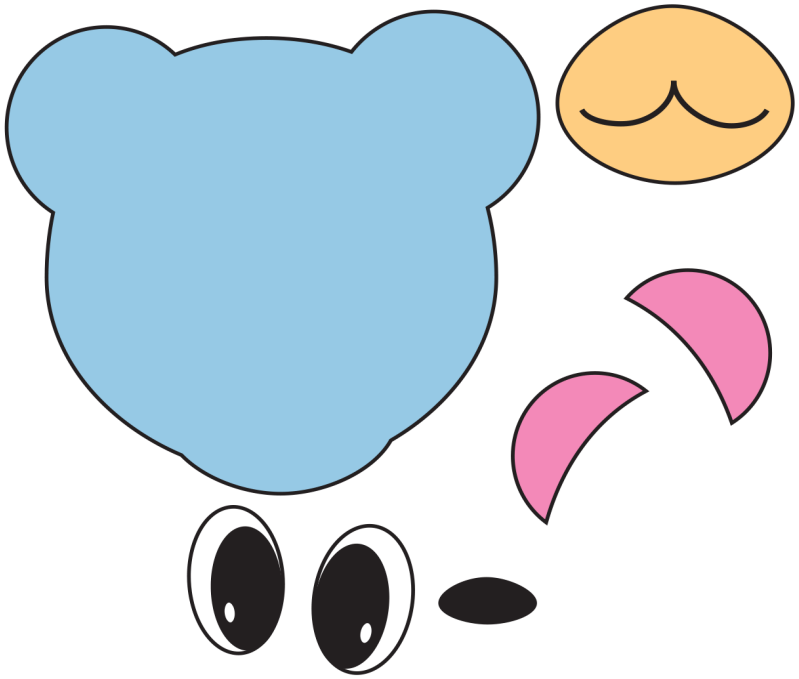

КОШЕНЯТА

«Раз, два, три, чотири, п’ять,-
Киця лічить кошенят,-
«Мої дітки, дорогенькі,

До матусі йдіть скоренько.
Раз, два, три, чотири, п’ять,
Всіх зібрала кошенят!»

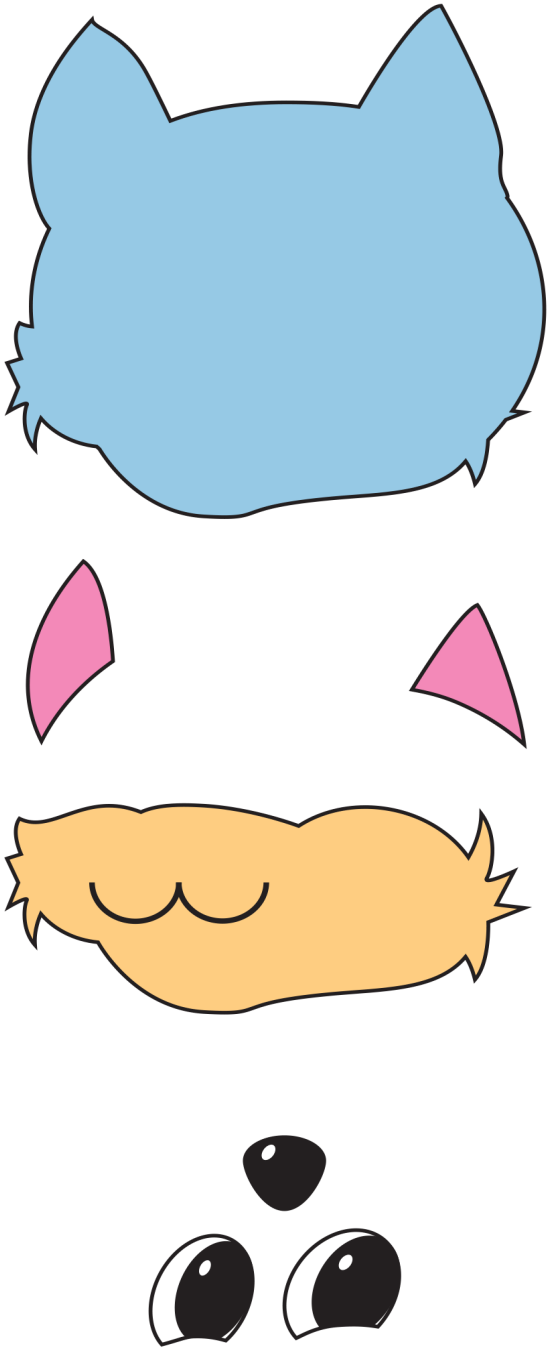

ПРИМІТКИ

Музичні символи і виконавські прийоми: навчаємось через образи

Staccato

До вправи «Стрибунець» у швидкому темпі

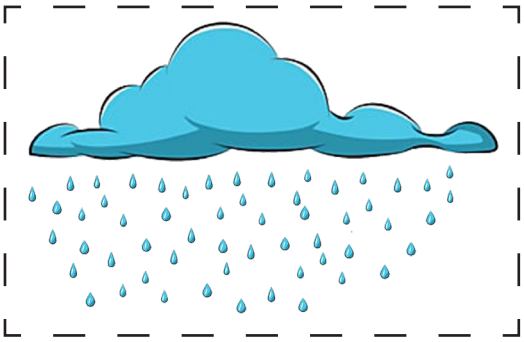

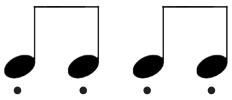

Legato

До вправ «Віслюк», «Мишеня», «Лисичка»

Non legato

До вправи «Стрибунець» у повільному темпі

Для демонстрації позначень виконавських прийомів зручніше вирізати картинки-образи по пунктирних лініях.
Багаторазове використання малюнків передбачає їх ламінування.